

ZVON

UREDOVAL IN ZALOŽIL

J. STRITAR.

1879

Juan Unkover

NA DUNAJI.

TISKAL A. KEISS, I., ESCHENBACHGASSE 11.

II
66028

KAZALO.

Pesmi.

	Stran.
Cesarski razglas.....	113
Moj črni plašč.....	296
Na starega leta dan.....	6
Nebo zercalo.....	321
Oj z Bogom ti planinski svet.....	193
Po bitvi.....	361
Serce sirota.....	49
Skali.....	102
Slike iz Italije:	
Isole Borromeo. Isola Bella.....	177
Isola S. Giovanni.....	144
Lugano 1. 2.....	257
3. 4.....	277
Na komskem jezeru.....	81
Slovenski vojak.....	23
Slovo.....	113
Slovo in naročilo.....	231
Soči.....	225
Stražniki.....	222
Ti veselo poj.....	70
Vojaci na poti.....	257
Vojakove neveste poroka.....	376
Za dom med bojni grom.....	360
Zimski dan.....	345

Pesnice s podobami.

Mlada vertnarica.....	161
Pervo jabolko.....	241
Po zimi iz šole.....	352
Pri pastirskem ognju.....	209
Zadnja cvetica.....	289

Povesti.

Elisabeta.....	293, 205, 322
Mož z mačico.....	23, 43, 56, 71, 84

Stran.

Pravda mej bratoma .	162, 178, 194, 229, 244
Priletnega samca sveti večer.....	7
Soror Pia.....	88, 103

Zgodovinski spis.

Kralj Matijaž.....	138, 148, 184, 200, 214
--------------------	-------------------------

Prirodoslovno.

Obrazi iz narave:

Zvonček.....	120
Jutro in skerjanec.....	122
Večer in slavec.....	123
Za zimski večer pri peči.....	59, 75, 93

Leposlovno.

Odlični pesniki in pisatelji slovenski 2, 17, 34,	
49, 66, 82, 98, 130, 226, 242,	
258, 274, 290, 338, 354, 370	

Potopisa.

Na planinah.....	146, 166, 181, 197, 212,
	234, 250, 266, 278
Spomini s pota ..	26, 44, 58, 72, 92, 108, 118,
	140, 151, 170, 187, 203, 219,
	236, 251, 267, 282, 300, 315,
	328, 348, 365, 372

V dramatični obliki.

Očetov god.....	297
Pri večerji I.....	340
II.....	358, 375

Ukovito.

	Stran.
Lipa domače drevo	114, 136

Zabavno.

Baba na Poljani	309
Veseljak	142
Zaklad za Triglavom	361

Šaljivo.

Misli g. Jeremije Tožnika v Dolgi vasi	210, 231,
	247, 262, 312, 325, 345

Pogovori.

Str.	14, 29, 46, 61, 76, 109, 124, 155,
	173, 190, 260, 222, 238, 254, 270,
	285, 302, 318, 333, 351, 367, 381

Vadnica.

Str.	15, 31, 63, 79, 95, 110, 126, 143, 158,
	175, 192, 256, 272, 288, 304, 319, 336

Slovenski glasnik.

Str.	16, 32, 48, 64, 80, 96, 112, 128,
	176, 208, 224, 240, 288, 320, 368

Podobe.

Obrazi:	Stran.
Čop	97
Jenko	337
Koseski	273
Levstik	369
Preširen I.	33
» II.	75
Vodnik	1

Druge podobe:

Angelj varuh	24
Čertomir in Bogomila	89
Klepetanje	233
Mlada vertnarica	161
Na vernih duš dan	329
Nedolžno veselje	57
Obljubljeno dete	265
Pervo jabolko	241
Po zimi iz šole	353
Prepovedano sadje	185
Preširnova hiša	41
Pri pastirskem ognji	209
Važen posel	329
Vesela vožnja	153
Veseljak	129
Zadnji cvet	289
Za pečjo	201

ZVON

LEPOZNANSKI LIST S PODOBAMI.

Leto V.

Na Dunaji 1. januarja 1879.

Liet 1.

Valentin Vodnik.

Odlični pesniki in pisatelji slovenski.

Kedó izmed nas ni že gojil serčne želje tudi po obrazu poznati vseh tistih čestitih mož, ki so iz samega čistega domoljubja velik del svojega trudoljubivega življenja posvetili omiki in napredku neznatnega naroda slovenskega ter v doveršenih leposlovnih umotvorih in ukovitih knjigah ostavili nam neminljiv spomenik svojega neumornega dela in truda, svojega globocega mišljenja in čutenja?

Kakor namreč v navadnem življenji priljubljenih nam ljudi ne nosimo samo v svojem srcu, nego iz vse duše hrepenimo shajati in prijateljski pogovarjati se z njimi ter z oči v oči gledati jih, tako se nam godi tudi z našimi pesniki in pisatelji. Tudi oni — kaj so nam družega nego preserčni prijatelji, ki v veseljih in žalostnih urah, v sreči in nesreči, kedar nam solnce jasno sije in kedar nas moré skerbi in težki oblaki, vselej zvesto stojé poleg nas, zdaj povzdigujoč upadajoči nam pogum, zdaj tolažeč serčne bridkosti naše; zdaj veselé se z nami veselega trenutka, zdaj žalujoč z našo žalostno dušo.

Dragi bralec, kolikrat si morebiti že sedel sam, nezadovoljen, nesrečen, od vsega sveta zapuščen v svoji tihi sobi! Brez posebnega namena segel si po drobno knjigo. Bereš. To so misli! to je resnica! to je življenje! Pozabil si samega sebe, utopil si se v pesnikovo dušo, zagledal se v svet njegov. In kedar knjigo odložiš, zanese te fantazija čez hribe in doline, zanese te nazaj v bližnjo minolost ter nehoté porodi se ti želja v persih: rad bi poznal moža, ki je toliko izkusil, toliko prebil, tako čutil ter svoje čute izlil v take pesmi!

Da ga imaš pred seboj, v roko mu sežeš kakor staremu znancu, na lice ga poljubiš kakor drazega prijatelja, pesnika-vodnika, pesnika-učenika, pesnika-to-lažnika! A ker ga ne moreš imeti živega pred seboj, nehoté išče tvoje oko njegove podobe po tihih stenah tvojega domačega svetišča.

In kakor so te danes genile in utolažile Presirnóve elegije, tako te je drugi pot ogrelo mladeniško domoljubje Vodnikovo: kakor te je danes podnetil in navdušil sveti ogenj domovinske ljubezni Jenkove, tako te je zopet do sladkega nasmeha oveselil zdraví humor Levstikov.

Naravno je tedaj, da svojega ljubljenca pesnika, ako živi daleč od tebe, ako ga morebiti krije celo že zelena gomila, vsaj v podobi želiš imeti pred svojimi očmi. A tudi to pri nas, kjer vsa upodablajoča umetnost leži še v povojih, do sedaj ni bilo tako lahko možno. Srečen si, če si oskerbel si Vodnikov, Presirnov obraz! Koliko družih pesnikov in pisateljev težko pogrešaš!

Srečna je bila zatorej ura, ki je uredniku Zvonovemu rodila misel, da bi v svojem listu prinašal podobe najimennitnejših pesnikov in pisateljev naših. Na njegov poziv prevzel sem rad nalogo spremljati té podobe s potrebnimi životopisi. A da se umejemo! Vesčák, ki morebiti pričakuje korenitih monografij; učenják, ki se nadeje v teh životopisih zanimivih črtic iz slovstvene zgodovine naše — ne bode jih našel. Zvonov urednik je svoje papirnate države samoderžec in v svoji volji in modrosti odmeril je vsakemu pesniku prostora samo

v dveh številkah svojega lista. Kolikor se na tako skromnem prostoru more povedati, povedal bodem po svoji zmožnosti. Ti životopisi tedaj nikakor ne bodo Bog si ga vedi, kako učene, korenite razprave o naših pesnikih in pisateljih, nego po domače se hočemo pogovarjati o njih, tako, kakor se moremo meniti o teh čestitih možeh dolgi zimski večer v veseloresni družbi omikanih ljudi.

I.

Valentin Vodnik.

Zvon prinaša danes svojim bralcem podobno našega čestitega Valentina Vodnika, slovenskemu pesništvu očaka. Življenje tega najstarejšega pesnika našega je med vsemi slovenskimi pisatelji že najkoreniteje opisano. Ako se hočeš natančno seznaniti z Vodnikom in njegovim časom, vzemi v roko *Costov*, *Spomenik* iz l. 1859.; ako hočeš Vodnika spoznati v vsem njegovem mnogoverstnem slovstvenem delovanju, beri, kar piše o njem prof. Marn v svojem izverstem *Jezičniku* l. 1876.; ako hočeš zvedeti, kakšno v nebo vpijočo krivico so mu delali na stara leta, kako so ga hvalili, a poleg tega v nič devali ter mu še vsakdanjega kruha ne privoščili, priporočam ti, kar o tej stvari kratko a krepko pripoveduje prof. Pleteršnik v ljubljanske gimnazije letopisu l. 1875. Ako pa hočeš Vodnika poznati v vsej njegovi ljubeznjivosti in preprostosti, beri, kako nam sam opisuje svoje življenje. Ta životopis je Vodnik sê svojo roko spisal na prvi list *Velike Pratike* l. 1795—97., katera se terdó vezana hrani v veliki knjižnici ljubljanski. Slóve tako:

Valentin Vodnik m. p.

Rojen sim 3. svičana 1758. ob 3. uri zjutra v' gorni Šiški na Jami per Žibertu iz Očeta Jozefa, inu matere Jera Pancè iz Viča. Dedec Juri Vodnik (sic!) je rojen v Šent Jakobi uni kraj Save. se je perženil na Trato pod Goro nad Dravkami k' hiši Žibert. Potle kupi hišo v' Šiški na Jami, ime seboj pernese v' leti 1730., vmerje 1774. star osemdeset inu pet let. Je rad delal inu vino pil. Večkrat mi je sam pravil, kako sta on inu njega oče Miha hodila na Hervaško, kupčovala s' prešičmi, vinam inu plátнам, zraven dober kup v' ostariah živela. Večidel Vodnikov je pozno starost doživelo; dva brata inu ena sestra mojga dedca so mene dostikrat pestovali, inu potle hvalili, kader sim pridno v' šolo hodil.

Devet let star popustim jegre, luže, inu der-sanje na jamenskeh mlakah, grem volán v' šolo, ker so mi oblubili, de znam nehati, kader očem, ako mi uk nepojde od rók. Pisati inu branje me je učil šolmaster Kolenec 1767.; za prvo šolo stric Marcell Vodnik, franciskanar v Novim Mesti 1768. inu 1769. Od 1770. do 1775. poslušam per Jezuitarjih v Lublani šest latinskeh šol. Tiga leta me ženejo muhe v' kloster k' franciskanarjam, slišim visoke šole. berem novo mašo; se z' oblubami zavežem; al 1784. me Lublanski škof Herberstein vun pošle, duše pást.

Krajnsko me je mati učila, nemško inu latinsko šole; lastno vesele pa laško, francozko, inu sploh slovensko. Kamenje poznati sim se vadil 1793.

Z' Očetam Marka Pohlín Diskalceatam se iznanim 1773. pišem nekaj krajnskiga, inu zakrožim nekitere pesme, med katirmi je od zadovolniga Krajnca komaj enmalo branja vredna. Vselej sim želel krajnski jezik čeden narediti. Baron Žiga Zois inu Anton Linhart mi v' leti 1794. naročita, kalender pisati; to je moje prvo delo, katiro tukaj všim pred oči postavim, da se bodo smejali, inu z' menoj poterpljenje imeli. Če bom živel, očem še katiro noro med ladi dati, naši nastopniki bodo saj imeli kaj nad nami popravlati inu brusiti.

Pisano na Gorjušah v' bohinskih gorah l. Rožníceta 1796.

Ta životopis ne potrebuje pojasnila. Samo to hočem omeniti, da od 10. aprila

1784. do 15. februarja 1785. je Vodnik, pomočni duhovnik, „duše pasel“ v Sori; od 11. marca 1785. do 12. decembra 1786. bil je „subsidiarius“ in od konca l. 1786. do 17. oktobra 1788. „cooperator“ v bledskem Gradu. Ta čas najberž seznanil se je bil z veleučeni in preblagim baronom Žigo Zoisom. L. 1793. nahajamo Vodnika za kaplana v Ribnici, od koder se je bil februarja meseca l. 1793. preselil na lokalno kaplanijo koprivniško ali gorjuško v Bohinju. Tu, v najlepšem kraju zemlje slovenske, zbudilo se je v Vodniku vnovič veselje do pesništva, do literarnega dela. Mnogo, jako mnogo pomogel je k temu Vodnikov čestitelj in prijatelj Zois, posestnik bohinjskih rudnikov. Kaj je bil Zois Vodniku, to najbolje vidimo iz pisem njegovih, katera mu je v letih 1794. in 1795. iz Ljubljane pošiljal v Bohinj. Milo se stori človeku, ako prebira ta najlepši spomenik slovstvene zgodovine naše ter vidi, kako je baron Zois, milijonar, velike tergovske hiše gospodar ter cvetoče obertnosti voditelj, neozdravno bolan, po doveršenih tergovskih opravkih o pozni polnočni uri s čudovitim mladeniškim ognjem in gorečo domovinsko ljubeznijo Vodnika navduševal, tolažil, učil ter izpodbujal, kaj in kako naj piše, da bode koristil narodu slovenskemu. S kratka: Zois Vodniku ni bil samo mecén, bil mu je tudi mentor, ki je prvega pesnika našega v občnem znanji, v krasoslovji in v zdravem pesniškem okusu daleč presežal. Zois je bil izversten učenik, a našel je tudi izverstnega, do vzetnega učenca.

V Bohinju bil je Vodnik predaletč od svojih učenih prijateljev, predaletč od knjig. Baron Zois se je zategadelj trudil bliže Ljubljane dobiti mu kako službo,

kar se mu tudi res posreči. Dne 30. marca 1796. je Vodnik v Koprivniku zadnjega merliča pokopal, 11. maja istega leta zadnjega otroka kerstil. Dne 1. avgusta 1796. prišel je za kaplana in beneficijata k sv. Jakobu v Ljubljano, kjer je bil 17. avgusta 1798. imenovan za učitelja poetike ter je za 400 gl. letne plače razen verouka v najvišjem razredu gimnazijskem učil vse predmete. (Gimnazija je imela po tedanji uredbi samo pet razredov.)

Tu v Ljubljani je Vodnik pridno nadaljeval svoje pisateljevanje. „Veliko Pratiko“, katero je na Zoisovo prošnjo že v Bohinju izdal za l. 1795. in 1796., uredil je tudi za l. 1797. Ta pratika ima čisto drugačno obliko in vsebino, nego je dandanes navadna. V mali četverki poleg kalenderskih stvari obseza različne pesmi, nadpise, ukovite in kratkočasne sestavke. Istega leta osnuje tudi prve novine slovenske: „Lublanske novice od vseh krajev celiga svejta“. Na polovici pole v mali osmērki prišel je 4. prosenca 1797. prvi list na svetlo. Izhajale so l. 1797. in v prvi polovici l. 1798. po dvakrat na teden, vsako sredo in soboto, od tega časa dalje do konca l. 1800. samo po enkrat na teden. A ker jih Slovenci niso dovolj podpirali, naznanja Vodnik v zadnjih dveh listih tega tečaja: „V prihodnim lejto ne bodo krajske novice več ven dajane“.

Kako se je Vodnik trudil slovenski jezik očistiti, vidimo iz tega, da je leta 1799. spisal celo „Kuharske bukve“ z jako zanimivim predgovorom.

Vodnik, sedaj učitelj poetike, bil je tako na svojem mestu, kakor riba v vodi. Sam navdušen za vse lepo in blago, navduševal je mladino za vzvišene ideale

razlagaje ji gerske, latinske in nemške klasike, a tudi sam si je ogreval o njih svoje serce, pojil je z njimi svoje veselje do pesništva ter učil se od njih lepe misli izraževati v lepi obliki. Z večjo resnobo loti se pesništva, sad njegovega dela so „Pesme za pokúšino“ leta 1806., to je prva zbirka klasičnih pesmi slovenskih. Že poprej začel je spisovati slovar in—slovnico slovensko. A za nekoliko časa moral je odložiti to delo, kajti, ko so l. 1807. preuravnali učni red na gimnaziji, prevzel je Vodnik, ki je bil v to najsposobnejši, težko nalogo na naglem spisati učno knjigo o zgodovini kranjski, ki je l. 1809. v zalogi šolskih knjig na Dunaji prišla na svetlo pod naslovom: „Geschichte des Herzogthums Krain, des Gebiethes von Triest und der Grafschaft Görz“. Ta po dobrih virih osnovana in z rodoljubnim srcem pisana knjiga rabila je, pozneje nekoliko popravljena, učencem II. gimnazijalnega razreda do l. 1848., ko se je nauk o kranjski zgodovini iz šol — pahnil. L. 1807. začel je Vodnik na gimnaziji učiti zgodovino, v šolskem l. 1808/9. učil je že zgodovino in zemljepisje v vseh razredih in začasno je oskerboval tudi učenje francozkega jezika. A pri vseh teh mnogih opravkih tudi pesništva ni opustil ter l. 1809. o tedanji vojski zoper Francoze zložil (največ po Kollinu) nekoliko jako krepkih „Pesmi za Brámbovce“.

To leto je prišla, kakor je znano, skoro vsa slovenska zemlja pod francozko oblast. Francozi so l. 1810. preosnovali vse kranjske šole. Vodnik je bil postavljen za ravnatelja (directeur) gimnaziji, na tri razrede skerceni, za nadzornika začetnim šolam (écoles primaires) ter za vodjo umetnijski in rokodelski šoli (école

d'arts et métiers). Učil je zgodovino in zemljepisje ter neobligatno italijansčino. Učni jezik v ljubljanskih šolah, potem na gimnaziji v Novem mestu, v Kranji in Postojni bil je iz prava slovenski in nemški, pozneje francozki.

S čudovito pridnostjo in delavnostjo začne zdaj Vodnik pisati potrebnih šolskih knjig. „Abeceda za Perve šole“, „Keršanski Navuk za Illirske Dežele“, „Pismenost ali Gramatika za Perve Šole“, „Početki Gramatike, to je Pismenosti Francoske“ prišle so vse v enem letu (1811.) na svetlo!

Napoleon je takrat ustvaril slovensko Ilirijo, dal je našemu jeziku vsaj kolikor toliko pravice, stal je na verhuncu svoje slave, osvojil si je vso Evropo, bil je zaveznik avstrijski, poročen z avstrijsko cesaričino — kedó se bode čudil, da je takrat Vodnik. Slovan, zgodovinar in pesnik, v svoji duši porodil najveličastnejšo pesem svojo ter Napoleonu v čast in slavo zapel „Ilirijo oživljeno“! Natisnil je bil to pesem najprej v svoji slovenski pismenosti, a potem 31. julija 1811. tudi v uradnem listu „Télégraphe officiel“ v slovenski besedi in v latinskem prevodu. Uredništvo ji je pridejalo kratko opazko, katere zadnji stavki pravijo: „Le style de la pièce originale est, au jugement des conoisseurs plein de mouvement et d'énergie. La version latine laissera juger au moins du mérite de la composition. L'auteur nous semble avoir habilement recueilli tous les faits, toutes les circonstances propres à relever l'éclat du nom illyrien. *L'Amour de la patrie respire dans chacun de ses vers et c'est un feu sacré qui échauffe, animé la pièce entière*“.

Dasiravno Vodnik v tej odi poveličuje bolj svojo domovino, nego Napoleona,

vendar govori v njej Ilirija za pesnika
usodne verze:

„Zveličana bodem,
Zaupati smem,
Godi se eno čudo,
Naprej ga povem:
Duh stopa v Slovence
Napoleonov,
En zarod poganja
Prerojen, ves nov“.

Koliko bridkosti rodile so te besede našemu
Vodniku!

Ko so se Avstrijanci spet l. 1813. na
Kranjsko vernili, bil je Vodnik imeno-
van najprej za učitelja zgodovine in zemlje-
pisja, pozneje za humanitatnega pro-
fesorja; začasno je oskerboval tudi vod-

stvo normalnih šol ter podpiral licejskega
ravnatelja v gospodarstvu. L. 1814. na-
dejal se je Vodnik celo, da dobi ali
izpraznjeno mesto zgodovinsko na ljub-
ljanskem liceju, ker ga je vodja dobro
priporočil zanje, ali pa, da mu bodo dali
v novič ustanovljeno stolico italijanskega
jezika. Ali vse te nadeje se mu zoper
pričakovanje nemilo poderó. Dne 18. marca
1815. pride ravnateljstvu usodni ukaz:
cesar je zapovedal, da naj se profesor
Vodnik ali po veljavnih zakonih v pokoj
dene, ako ni več zmožen za službo, ali
da naj ga nasvetujejo za kako službo
izven Ilirije, kjer ne bi imel nič opraviti
z odgojevanjem mladine. Fr. Levée.

(Konec prih.)

Na starega leta večer 1878.

Spet smo, bratje nocoj se zbrali po stari navadi,
Staremu letu slovó, novemu róko podát.
Malo omizje je nas, okó jih mnogo pogreša,
Ki so lanski večér z nami obhajali še.
Kje mladine je cvet, ki je nekđaj se družila z nami?
Lepo število nekđaj, malo jih vidim nocoj!
Vreme slabó? — Snegá zamete mladenič pregazi
Radostno, ako ga kam siloma žene sercé.
Nič nemogoče mu ni; Helespónt je Leander preplaval,
Da bi ónkraj morjá róko nevesti podál.
O, ne varajmo se! rod mladi se nam iznevérja,
Druge uzore imá, druge bogove čestí.
V tla upira očí, blagá posvétnega išče.
Kvišku jih malokedaj, v jasno povzdigne nebó,
V zorne višave, kjer dom je večni resnici, lepoti;
Kjer plemenito sercé najde svoj pókoj samó. —
Naj gredó! Besedo na pot jim dajmo prijazno:
Sreča naj mila jim bo, sreča, ki grejo za njó.
Saj mogoče, da kdaj se jim še potoži za nami,
Da jih prazno sercé zopet privede mej nas.
Dobro nam dóšli tedaj, veliko bo naše veselje:
Čaka objém jih gorák, bratov jih čaka poljub. —
Mi pa, kar je še nas ostalo, ostanemo zvesti
Starim resnicam poslej, kakor smo bili do zdaj.
Kar je bilo nekđaj nam sveto in prednikom našim,
Blagim, čestitim možém, sveto nam bode vselej.

Dragih nam někđaj svetinj teptali ne bodemo v blato,
Kar nam novi sedaj, krivi proroki velé!
Je-li mogoče, da bo nam prazno imé domovina?
Da iznevérimo se materi svoji kedaj?
Vérni sinovi zvestóšt ohranimo materi svoji.
Njej ljubezen in trúd, njej kar imamo in smo!
In ko prisije nam dan zaželeni, ki združi nas brate,
Brate od štirih vetróv, mirno rečemo: Tu smo!
Svetega ognja plamén hranili, netili smo véрно.
Bratom se bratje torej smemo pridružiti vam, —
Ne v preteklost nazaj, nevesele nam čase minóle,
Bratje, naprej okó bistro obračajno mi!
Novo se leto rodi, močí nam novih je treba,
Novega truda — torej, z nóva na delo, možjé!

B. M.

Priletnega samca sveti večer.

V svoji sobi je sedel, v mehkem naslonjači; visoka svetilnica je gorela na mizici pred njim. Bela peč v kotu je dajala prijetno gorkoto. Kamor je človek pogledal po sobi, vse je kazalo, da je njen gospodar premožen, izobražen mož, ki zna, kaj je lepo, prijetno življenje. Lepe podobe po stenah so pričale, da je tudi umetnosti prijatelj. Obilost je imela tu svoj dom; ali pa tudi zadovoljnost, sreča?

Zadovoljen, srečen mož ni bil videti, vsaj nocoj ne; ravno ta večer, ko veselja žar posveti skoraj v vsako kočo, vsako stanico. Nekako serpo je gledal izpod zgubančenega čela; nemirno se je premikal na svojem sedeži; naslonil se je zdaj na desno, zdaj na levo stran, zdaj je stegnil noge pod mizo, nič mu ni bilo prav; in vendar se je gotovo dobro sedelo v mehkem naslonjači. Zdaj si prižge cigaro, prijeten duh se razlega po sobi od plemenitega kádiva; mož mirno sedi in izpušča počasi višnjevosičkaste kolobare kvišku iz ust, ter gleda za njimi, kako se širijo in širijo

ter se slednjič razkadé. Ali tudi tega se hitro naveliča; draga cigara mu nocoj noče dišati, kakor po navadi. Odloži jo, vstane ter prekorači dvakrat, trikrat sobo po dolzem. Zdaj mu vidimo v obraz: prileten mož, temni lasjé mu že sivé ob sencih, vendar obličje mu je zdravo rudeče, čvrst je še in krepko stopa, da se soba potresa.

Zdaj sede zopet, odpre miznico ter potegne iz nje zavitek listov, z višnjevosičnim trakom povézan. Trak odveže, razgerne prvi list, pogleda vanj; ali hitro ga zopet zgane, zveže vse skupaj ter zapre. Na to vstane in gre k oknu. Bil je lep zimski večer, pravo božično vreme. Po vedrem nebu so plamtele zvezde, in rimska cesta se je stezala svetlo bela, kakor redko kedaj, od vzhoda do zahoda. Strehe so bile vse snežene, hišna okna zamerzla, in po ulicah je sneg škripal ljudem pod nogami. Malo ljudi, in še tem se je vsem mudilo.

„Da bi bilo vendar že kedaj konec tega nesrečnega večera!“ zdihne naš prijatelj, obernivši se od okna. Doma

mu ní bilo sterpeti; s kljuge sname drag kožuh, vzame klobuk in gorke rokovice ter tako za mraz opravljen otide, sam ne vé še, kam.

Ljudje ga srečavajo po ulicah, skoraj vsak nese kaj v roki ali pod pazuhu, ta in ta ima zeleno smrečico s pisanimi trakovi na rami; nihče ga ne pogleda. V notranje mesto krene, do velikega terga pride, kjer se prodaje mnogoverstno božično blago. Eni kupujejo, drugi samo ogledujejo razpostavljeno blago. Naš mož se ne méni za vse to veličastvo; on nima žive duše na svetu, da bi ji kaj kupil, da bi jo razveselil!

Čas večerje se ni, vendar kaj se hoče? večer je tako strašno dolg! Krene torej proti svoji navadni gostilni, kjer se zbirajo znanci njegovi. Vstopivši sede molče v svoj kot.

„Meni se zdi, da bova nocej sama, doktor“! oglasi se póstaren gospod iz drugega kota.

„Tem bolje“! odgovori mu naš mož kratko in precej neprijazno; bil je vidno slabe volje.

Postrežni natakár mu prinese navadno mérico dobrega vina ter ga vpraša, kaj bode večerjal.

„Pozneje“! odgovori mu hudomušni doktor, ter si nalije vina.

„Samsko življenje ima vendar tudi svoje neprijetnosti, sosebno na božični večer“! oglasi se zopet znanec v nasprotnem kotu.

„Kaj to“? odgovori mu doktor: „božičen večer je samo eden v letu, drugih je tri sto štiri in šestdeset ali celo pet in šestdeset vsako četrto leto“!

To je bil že malo daljši govor. Vendar da bi bil svojega znanca k sebi poklical, ali sam prisedel k njemu, kakor bi se bilo spodobilo, tega ni storil.

„Vedno mnogo opravka, doktor“?

„Še preveč, človek bi bil vesel, da bi kedaj mir imel“.

„Menim dá: tako glasovit zdravnik v tako velikem mestu“!

„Imenitna gospoda se kar terga za vas: — sosebno ženske“! pristavi mož ter se čudno nasmehne, kakor da je kedó vé kaj dobrega povedal. Ali doktorju se nocej ni ljubilo. Še predno je bil izpil polovico vina, poterka natakárju, plača ter vstane.

„Tako zgodaj? kam pa, kam, doktor“? poprašuje mož.

„Po mestu“! odgovori mu naš prijatelj kratko, pozdravi ter otide.

Prisel je v precej tihe gosposke ulice z otemnelimi, starimi palačami. Visoka okna so bila povsod razsvetljena; tu pa tam je bilo videti z ulic veršiče krasnih božičnih dreves v sijajnih prostorih; samotnemu popotniku se je zdelo, da čuje iz njih vesele glasove srečnih otrok, radujočih se lepih božičnih daróv!

Čudno mu je bilo pri serci; korake pospeši in krene v druge ulice, ki so bile bolj žive. Ko zavije okrog vogla, zagleda mlado deklico, ki je slonela ob zidu. Od mraza je privzdigovala zdaj eno zdaj drugo nožico. Kako bi je ne zeblo, v tako slabi, raztergani obleki! Pod predpasnikom si je grela zmerzle roke. Ko zagleda bogato oblečenega gospoda, pomoli desno roko proti njemu, prav malo — videlo se je, da ni vajena prositi.

Mož ji pogleda v obličje: lep obrazek, ali tako bled, tako žalosten! Zdravnik je vaje žalostnih obrazov, on ni in tudi ne smé biti premeškočuten, ali ta pogled ni bil nič navadnega; ta otročji obraz je bil tako lep, tako nedolžen in tako neskončno žalosten, da se je možu milo

storilo o tem pogledu. In ta večer je bil božični večer!

„Pojdi z mano, dete, tu je mráz! reče ji prijazno ter jo prime za roko. Deklica gre boječa za njim. Vêde jo v bližnjo prodajalnico, kjer so bile razne sladkarije na prodaj. Tu jo posadi na stol, potem gré ter ji nabere sam, kar se mu je zdelo najboljše. Deklica vzame nako-pičena sladka jedila, jé nekoliko, potem pojenja ter ga milo pogleda.

„Zakaj več ne ješ, deklica, ali se ti ne ljubi? vpraša jo priljudno.

„O, ljubilo bi se mi že, gospod; ali — ko bi smela, rada bi to sê seboj vzela; bolno mater imam doma“.

„Tako? bolno mater? Zakaj mi pa nisi tega prej povedala?“

„Upala se nisem, gospod“!

„Kje si pa doma?“

Dekle mu imenuje predmestje in ulice.

„To je daleč, pojva; bolnemu človeku je treba zdravnika!“

Nato plača in otide z dekletom. Gredoč migne vozu, ki je prazen mimo derčal; vanj sedé z dekletom in veli vozniku, kam.

Voz se ustavi v ozkih ulicah pred visoko, a staro, zanemarjeno hišo.

„Tukaj torej?“

„Tukaj, gospod“!

„Pojdi naprej, jaz pojdem za teboj!“

Po ozkih, slabo razsvetljenih stopni-cah sta šla, mož je dekleta težko dohajal.

„Ali se pojde še dolgo tako?“

„Še ene stopnice, gospod“!

Bila sta že v petem nadstropji. Ko prideta pod streho, ustavi se deklica pred niskimi vrati:

„Tukaj, gospod!“

Mož je težko sopihal.

Terkati ni bilo treba, vrata niso bila zaklenena. Mož se je moral pripogniti,

ko je šel skozi nizka vrata. Bila sta v merzlem, temnem prostoru.

„To je kuhinja; še ena vrata!“

Zdaj se začuje iz sobe:

„Ali si ti, Bela?“

„Jaz, mati“!

„Ti nisi sama, Bela; zdi se mi, da sem čula moške korake, kedo je s teboj?“

„Bodite brez skerbi, žena“, oglasi se nato gospod: „jaz sem zdravnik iz mesta; slišal sem, da ste bolni, pa sem prišel pogledat, kako in kaj vam je“.

Deklica odpre. Stopita v izbico, merzlo, temno kakor kuhinja. Bolan človek, sam, v merzli sobi, brez luči, brez postrežbe!

Z razsvetljenih ulic je prihajalo toliko svetlobe v izbo, da je zdravnik zagledal v nji posteljo, in na postelji žensko z nekim starim krilom odeto.

Ravno je bila vanj obrnila svoj obraz. Ženska je bila videti v srednjih letih, bledih, upalih lic, udertih oči, in té oči so se tako čudno žarile. Gosti, črni lasje so se ji vsipali na obeh straneh ob belem čelu, po bledih licih; ta žena je bila nekedaj lepa!

„Kaj si bodete mislili, gospod? Mati, ki pošilja svojega otroka na večer, po noči beračit!“ ogovori ga žena sê slabim a prijetnim glasom.

„Mirni bodite, žena!“ tolaži jo doktor, „nič hudega si ne mislim, sila je sila“.

„Verjíte mi, gospod; hudo nama je res, vendar jaz je nisem poslala, sama je šla, nisem ji mogla ubraniti. Uboga moja Bela! Naprosila je vas, povedala vam je, da sem bolna in vi ste se je usmili, prišli ste me obiskat. Kako se vam morem zahvaliti, blagi gospod“!

„Hvalo pozneje, če jo bodem zaslužil; sedaj se kaj družega bolj mudi. Jaz sem zdravnik, tu velja moja beseda!“

Najprej je treba luči v sobo in derv v peč. Ná, dekle, skoči urno ter nakupi česar treba; ti veš bolje, kje se dobi*.

Ko je bil sam z bolnico reče ji:

„Zdaj pogledjmo, kakova je vaša bolezen, dajte mi roko*!

Prime jo za žilo. O prvem pogledu se mu je bilo zazdelo, kaj bi pač utegnilo biti ženi, zdaj se je do dobrega prepričal, da je pravo pogodil!

„Nič hudega! ako se bodete ravnali po mojih ukazih, jutri že lahko vstanete. Pokoja, gorkote, krepke hrane vam je treba, družega nič. — Pač! nekaj krepkega vam moram zapisati, a to storim lahko v lekarni*.

Možu je bilo prišlo na misel, da tu pač ne bode papirja in črnila.

Zdravila menda tudi ni bilo tako silno potreba, a to je bil rekel nalašč, žena naj bi ne vedela, da je tako dobro uganil njeno bolezen.

Žena v postelji globoko zdihne, a ne reče nič. Ta zdihljaj možu ni bil po volji; vesel je bil, da je v tem trenutju prišla deklica sê svečavo in kurjavo.

Ko je luč posvetila po izbi, tedaj se je se le prav pokazalo vse siromaštvo, ki je bilo tu doma: gole stene, okna počena, hroma mizica, dva stola na pol polomljena in postelja: to je bila vsa hišna oprava! A mož ni imel časa, da bi ogledoval to beraštvo; pomagal je deklici, ki se je trudila, da bi si sê skerbastim nožem drobnih derv naklala. Poskušal je sê svojim nožičem, s katerim si je sicer nohti obrezával.

Deklica je bila urna. Že je ogenj veselo prasketal v pečici, že je dobrodejna gorkota sirila se po merzlem prostoru. Kako dobro je delo to ženi v postelji! Prijetna omótica jo je obhajala; oči so ji same sku,aj lezle. Mirno je ležala kakor v

spanji, vendar je vedela vse, kaj se poleg nje godi. Dobro je slisala, ko je rekel tuji gospod deklici:

„Zdaj moram pa jaz po svojih opravkih; počakaj malo, skoraj se vernem*.

In urno je odšel. Pozvedel je najprej, kje je bližnja lekarna. Tam zapiše nekaj na listek, ki so mu ga bili dali. Globoko se mu prikloni mladi človek, kateremu je bil listek podal, ko je bral na njem podpis: doktor Mavrin. Ko je bil prejel zdravilno pijačo, urno otide. Na ulicah zgrabi postreščaka, ki je slonel ob hišnem voglu. Vpraša ga, kje se dobode to in to, potem hiti z njim od prodajalnice do prodajalnice, nakupi raznih jedil, vina, posode, odeje gorke obleke, vsega, kar se mu je zdelo potrebno. Nato mu ukaže, kam naj nese vse to, in tam naj pové, naj napravijo večerjo, da bode vse gotovo, ko se verne. Silno obložen je bil postreščak, ali zadovoljen je bil tudi sê svojim plačilom. Že sta se bila ločila, ko ga gospod nazaj pokliče:

„Čujte, mož! ali imate otroke*?

„Kaj pa da jih imam, gospod, da bi jih ne tako! Kolikor je perstov na roki*“.

„Náte, kupite jim kaj za božič; pane zapiti in zabiti! čujete, mož*“?

„Bog ne daj té pregrehe, gospod! to bo večer*“!

Veseli sopiha mož, kamor se mu je bilo velelo.

Doktor Mavrin pa krene proti notranjemu mestu, kjer so bila na prodaj božična drevesca. Malo jih je bilo še, izbere si najlepše. Plača ter veli, naj se mu hrani drevo, dokler ne pride ponje. Zdaj je bilo treba še božičnih daril; nakupil je raznih reči toliko, da je do malega vse potrosil, kar je imel pri sebi. Hitro vse na voz in hajdi v daljno predmestje!

Vse je bilo lepo pripravljeno, ko je stopil v izbo obložen z nakupljenim blagom. Miza je bila pogernena — tudi perta ni bil pozabil in — jedila so bila po nji razpostavljena, kolikor je bilo prostora. Hitro postavi drevo v kot, in pod drevesom razloži nakupljene reči; potem reče vesel:

„Zdaj pa večerjat, jaz sem lačen“. Ti sédi sem, Bela, tu je moj sédež in — križ božji“!

Najprej izbere ženi, kar se mu je videlo primérno, ter ji prijazno ponudi:

„Ta le košček pečene kuretine je lahka jéd, to najprej, potem bomo že videli, kaj se smé še dalje. Nič se ne bojte, vzemite in jejte; zdravnik mora vedeti, kaj dobro dé bolnemu ali oslabelemu človeku“.

Potem se oberne proti dekletu:

„Kaj pa ti? ne daj se prositi; ti vse lahko ješ, kar ti diši. — Tako, zdaj pa jaz“!

In mož si zavalí precej velik kos merzle pečenke na krožnik ter začne hrustati prav junaško. Res je bil lačen postal, in tako v slast mu že dolgo ni šla večerja.

Prej se mati in hči niste nič prav upali, a njegov izgled jima je dal serčnost, da ste tudi oné začeli. Govorilo se ni, samo da je zdaj pa zdaj doktor ženi ali dekletu kaj ponudil.

Po jédi nalije doktor vina v kozarec, pokusi ter ga ponudi ženi:

„Dobro vino, téga že smete, dalo vam bode moči. Tako! Tudi ti, Bela, ga smeš malo pokusiti, pa ne preveč, vino je močno, dekle“!

Ko se ni nikomur več ljubilo, vstane mož ter reče:

„Če noče nihče več, pa pospravimo; vse z mize dolí“!

Sam pomaga dekletu; kakor bi trenil, bilo je vse pospravljeno, samo pert je ostal na mizi. Nato gre doktor, vzame drevo iz kota ter ga postavi na mizo:

„Tako! nocoj je božični večer, ki ga praznuje vsak pošten kristijan; praznujmo ga tudi mi“!

Reksi gre v drugič, prinese nakupljene reči ter jih razloži po mizi.

„Tu je nekaj malega za božič, kar se je dalo v naglici dobiti; ako nisem v vsem pravega pogodil, saj se lahko pozneje popravi. To vam, in to, in to — vse drugo je tvoje, Bela! vzemi in spravi ter bodi vesela, če ne, bom hud; jaz ne morem videti kiselih obrazov, zlasti na božični večer se to ne spodobi“!

Mož se je prav po nepotrebnem tako hudoval; deklica se ni kiseló držala. Že prej, ko je videla, da je ubogi materi vsaj za zdaj pomagano, da ima vsaj za nekaj časa vsega dovolj; ko je videla, kako lepo zanjo skerbi in ji streže blagi tuji gospod, začelo se ji je v radosti tajati otročje serce. Da je bila sama z materjo, skakala bi bila, plesala in vriskala od samega veselja. Kako rada bi bila poljubila blaženo roko plemenitemu dobrotniku, močila jo z radostnimi, hvaležnimi solzami, ali branila ji je dekliska sramežljivost in boječnost. A kaj se zdaj, ko je videla pred sabo té sijajne reči: drago obleko, zlatnino in druge dragocnosti! Radosti polno ji je bilo drobno serčece, radost ji je sijala iz nedolžnih oči. — Otrok je otrok! Dežuje naj dan na dan, žalostno se klati in plazi po hiši; ali ko se nebo zvedri, ko posije zlato solnce, pozabljen je žalostni čas! Kratko pamet ima otrok, in to je dobro!

Tako je bilo tudi Belí v tem srečnem trenutji izginilo iz spomina vse kar je bila preterpela sê svojo ubogo materjo

skoraj ves čas odkar se je zavedala svojega življenja. To čisto otročje veselje je bilo blagemu možu obilo plačilo za vse, kar je bil storil.

Ne tako mati! Res so ji bila začela rudeti bleda lica, ali ne od veselja, izgubljena moč se ji je povračala v onemogle ude. Molčeča je bila in zamišljena; zdaj pa zdaj je moža po strani pogledala, a vselej je oči hitro drugam obrnila, kader se je bilo bati, da bi ne zapazil njenih skrivnih pogledov. Tudi doktor se je malo z njo pečal, in to iz blagodušnosti in tenkočutja; spoznal je bil namreč takoj, da ima pred seboj izobraženo žensko, ki se sramuje kazati tujemu človeku svoje žalostno stanje ter miloščino prejemati od njega. To je bilo edino, kar je kalilo njegovo veselje. Pustil je torej mater in pečal se in veselil z otrokom.

Dobro sta se imela, priletni samec doktor Mavrin slavni zdravnik in Bela, hčerka siromaške ženske, ki je tam v postelji ležala. Pravil ji je lepe pripovedke, nekaj se jih je spominjal iz svojih otročjih let, druge si je izmišljal sproti; potem pridejo na versto smešnice, uganke in kar še družega more veseliti otroka. Deklica ga je s konca samo poslušala, pozneje je začela tudi ona govoriti, popraševati in pripovedovati. Vse njeno vedenje in govorjenje mu je kazalo, da je otrok dobrega serca in bistrega uma.

Precej pozno je bilo že; deklica začne bolj in bolj tiha prihajati, zaspanec jo je premagoval. Tolika izprememba je jela kazati svojo moč nad otrokom; nekoliko je morda tudi to pripomoglo, da je bila enkrat ali dvakrat pokusila močnega vina. Nekoliko časa se je borila s spanjem, a naposled stori, kar bi bil menda o taki priliki storil vsak otrok. Nasloni se z

desnim komolcem na mizo, položi glavico na komolec in zaniži.

Zdaj je bilo možu odhajati čas. Vstane torej ter se bliža ženi, ki je znak ležala in v strop upirala oči, globoko zamišljena. Podá ji roko, da bi se poslovil od nje; a ona mu reče:

„Predno otidete, gospod, prosim vas, sedite še in poslušate me nekoliko trenutij; ne bodem vas dolgo mudila. Zdi se mi, da sem vam dolžna povedati, komu ste izkazali toliko dobroto. Morebiti izprevidite, da je nisem vredna. Mogoče celo, da se z nevoljo in jezo obrnete od mene in — od mojega otroka! Naj se zgodi kar hoče, govoriti moram, poštenje më sili. Čujte torej mojo izpoved, kratko zgodovino mojega življenja!

Moj oče je bil premožen, čislan tergovec v velikem mestu. Matere nisem poznala, umerla je bila malo časa po mojem rojstvu. Oče me je rad imel, prerad, bila sem mu edini otrok. Za mojo odgojo je storil vse, kar more storiti mož njegovega stanú, njegovega premoženja. Ko sem bila odrasla, jemal mi je razne učitelje v hišo*. — —

Nato se žena malo oddahne. Doktor jo je če dalje bolj pozorno poslušal, zdaj pa zdaj jo je skrivaj pogledal. Čez nekaj časa zopet začne žena:

„Med temi učitelji je bil mladenič, vseučiliški dijak; učila sem se z njim naravoznanstva — sevéda kakor se ga dekleta učé. — S pomladi sva hodila skupaj po polji, po gozdih, cvetic nabirat. Ljubila sva se. Moja volja je bila očetova volja, moja sreča edina želja njegova. Rad ga je imel tudi on — kedó bi ga ne bil rad imel! Zaročena sva bila; s poroko je bilo treba še čakati eno leto ali dvé; premlada sem bila še in on je hotel zveršiti prej svoje studije*. — —

„Dalje“!

„Skoraj bom pri kraji. Želela sem se učiti risanja. Za učitelja mi je prisel mlad umetnik. Bil je to, kaj se imenuje sijajna prikazen, in jaz sem bila — kaj bi se opravičevala in izgovarjala, da je bila napačna moja odgoja, da nisem imela matere, da me je razvadila in popačila slepa očetova ljubezen! — jaz sem bila malopridna stvar! Pobegnila sem z njim, skrivaj sva se poročila. Oče je nama odpustil. Vernila sva se k njemu. Dal je nama svoj blagoslov in veliko premoženja. Nato popotovanje, veselice, vse kar ima lepega življenje. V Italiji sva zvedela, da je oče umerl in nama zapustil vse svoje imetje. Jaz sem žalovala, on ni mogel skrivati svojega veselja. Pokazal se mi je, kakoršen je bil. Prepozno moje bridko kesanje! Zane-marjal me je, igral je, v razuzdane družčine zahajal. Predno sem se prav zavedela, bilo je vse zapravljeno. To mi neko jutro naravnost, hladnokervno pové; potem gré in — nisem ga videla več. — V bolnišnici je sklenil svoje nesrečno življenje. Ta uboga sirota ni poznala svojega očeta“!

„Dovolj, dovolj! In Mavrin““?

Žena nekoliko časa molči, potem pa se začne strašno ihteti; solzé jo posilijo, glasno se zajoka!

Materin jok zbudi deklico. Kvišku plane ter skoči k materi:

„Mati, mati, sladka moja mati! Kaj se vam je zgodilo, da tako jokate“?

Nič odgovora!

Mavrin koraka razburjen po sobi. Čez nekaj časa stopi k deklici, prime jo za roko ter ji pravi:

„Tiho, tiho, dete! Nič hudega! zate se jokajo mati; zate, ker si sirota, ker nimaš očeta. — Bela, poglej mi v oči! Kaj praviš? Lep nisem, ali — nič napačen človek! Nu, govóri, dete, ali hočeš mene za očeta“?

Žena se, ko je to slišala, se huje zajoka. Treba je bilo zdaj njo tešiti. Mavrin se bliža postelji ter zakliče z mehkim glasom: „Jadvíga! — Pozabiva, kar je bilo, dajva siroti očeta“! —

Žena ga pogleda in — zdaj se je jokalo vse troje!

* * *

Bil je zopet božični večer. Doktor Mavrin ga je praznoval na svojem dómu; ne sam! Zala žena ga je obhajala z njim in lepa cvetoča deklica se je radovala krasnega božičnega drevesa, ki je sezalo gori do visokega stropa. Bil jim je lep večer! Vendar, ko bi bil kedó vprašal srečnega Mavrina, kateri večer je bil lepši, letošnji ali lanski, morebiti bi mož v svoji sreči ne bil vedel, kaj naj bi mu hitro odgovoril! —

B. M.

Pogovori.

I.

Rekel sem v zadnji številki, da imamo Slovenci v primeri z našim številom in našimi močmi preveč listov. Sitno je tako govoriti človeku, ki sam časnik izdaje, morebiti je pa tudi nepotrebno; kaže namreč, da to spoznanje pri nas bolj in bolj prodira; da bi skoraj povsod in do dobrega proderlo! Potihnil je politični razpor; izkušnja nas je učila, da je bil domači prepir samo našemu nasprotniku na korist. Zložimo se torej, združimo svoje moči. Zložno delajmo za narod, vsak po svoji moči; uspeh naš bodi tak ali tak, vsaj očitati si ne bomo morali, da nismo storili svoje dolžnosti. Splošna korist naj vodi naše delanje, naša podjetja, ne lastni prid, ne samovoljnost in termoglavost!

Časopisov nam je treba, ne mnogih, a dobrih; političnih, gospodarstvenih in literarnih; morebiti bi nam bil za vsako stroko eden dovolj! Kar ne more živeti ob svoji notranji moči, naj pogine, bolje prej nego pozneje. Umni vertnar potrebi suhe veje z dreves, da ne delajo zdravim napotja; drevo, ki hira, znotraj červivo, poseka brez usmiljenja. Ne kličimo vedno rodoljubja na pomoč, da nam ne odreče tedaj, kader ga je v resnici treba in ga tudi na pomoč poklicati smemo!

Časniku podpora so naročniki, to je tako, bilo je in bode; in to je tudi edino pravo, vse drugo ne velja nič. To je treba naravnost povedati! List, katerega ne vzderžujejo naročniki, to je taki ljudje, ki ga prejemajo in plačujejo, nima zdrave podloge. Ali list mora biti tudi tak, da si ga ljudje radi, prostovoljno naročajo, ker se jim vidi dober, ker ga z veseljem

beró. Tisto molédovanje, tisto vrivanje in priganjanje zdi se mi nedostojno; tisto večno opominjanje, terjanje in pretenje — celó sramotno. Da bi se skoraj opustila ta gerda navada, ki se je tako ukoreninila pri nas in pri naših južnih bratih! Drugod je menda neznana.

To samo mimo grede! — Dejal sem: združimo svoje moči! Zgodi se v obertnijskem življenji, da dve enaki podjetji na enem polji hirati; samo za eno je prostora. Kaj more priti? Ali pogineti obé, ali pa s časom močnejše zatré slabéje. Koliko moči se je v tem tekmovanji, v tem boji pogubilo!

Ali ni pametnejše, da se podjetnika, dokler je še čas, pogovorita in pogodita tako ali tako? da eden odstopi, ali pa da zložita svoje moči in delata družno? Tako se tudi zares godi v obertniji in tergovini, zakaj ne tako ali enako tudi v časnikarstvu?

Preteklo leto še smo imeli Slovenci tri lepoznanške liste. Ali je to število ustrezalo našim potrebam? Gotovo ne! Sklenil sem bil torej jaz nasvetovati to: Naj se pogodé lastniki med seboj kako zložiti liste; ako pa to ni mogoče, naj prestanejo ob istem času vsi trije listi. Potem naj bi se stvar začela javno obravnavati in razpravljati po listih, dala bi se tako rekoč na neko narodno glasovanje, iz česar bi se razvidelo, do koga ima večina občinstva največ zaupanja. Ta naj bi potem začel sam izdajo novega lista. Dejal se mi je, da je ta pot nepraktična; morebiti je res, nenavadna je gotovo.

To je zdaj nepotrebno! Od treh lepoznanških listov je ostal samo še eden;

nekako sredi preteklega leta je minol prvi, drugi konci leta. Kaj hočeš torej? Zdaj si vendar lahko zadovoljen, poreče se mi; zdaj pokaži, kaj moreš, prosta ti je pot!

Vse res, in vendar ne morem biti vesel. Obhaja me misel: ali ni morebiti to „signatura temporis“, znamenje časa? ali ni morebiti narod sam izgubil veselja do slovenskega slovstva? V zadnjem listu preteklega leta sem nekoliko povedal, zakaj me obhaja ta misel. „List za listom pada“. Ali ni ta prikazen Zvonu opomin: Memento mori? „Oj pastirče, oj pastirče! Tebe tudi ponesó!“ — Ko bi se bilo to prej zgodilo!

Vendar poskusiti je treba. Jaz sem namreč prepričan, da nam je potreba

lepoznanskega lista, ravno zdaj se prav posebno potreba, ako nočemo, da mlado drevesce našega slovstva popolnoma ne usahne. Kje naj ima slovenski jezik zdaj svoje pribežališče, svoje zavetje? V javnem življenji, v šolah, uradih? Saj vemo, kako se mu tod godi; zdaj je treba, da sami zanj skerbimo!

Kaj hočem torej? Slovenske pisatelje prosim, naj poskusijo z mojim listom, ker zdaj družega ni; naj mi pošiljajo svoje spise, pomagajo naj, da ustanovimo list, kakoršnega nam je treba, list, ki naj bode, kakor sem nekedaj že rekel, „glasilo slovenske inteligencije na slovstvenem polji“. Pisatelji storimo svojo dolžnost, potem bode, tega sem prepričan, tudi slovensko občinstvo rado storilo svojo. Na zdravje! S.

V a d n i c a.

Pod tem naslovom odprmo poseben predal v Zvonu. V njem se bode govorilo o pesniških poskušnjah, katere se nam pošiljajo na ogled in pregled. To se nam zdi potrebno; mladi ljudje, ki čutijo ali menijo, da čutijo pevsko žilo v sebi, nimajo sedaj skoraj nikake prilike zvedeti, kaj so vredne njih poskušnje; na prijateljske sodbe se ni zanašati. Najtorej, kakor do sedaj, zaupno pošiljajo „Zvonu“ svoje pervence, prepričani, da jim izrečemo vselej odkritoserčno svojo sodbo o njih, da jim povémo naravnost, kaj se nam zdi dobro, kaj slabo. Kedor se hoče učiti — in učiti se moramo vsi, mladi in stari — poslušati dober cvet, kar pristoji osebnó mladini, upamo da ne bode bral čisto brez koristi, kar se bode tu govorilo, bodi si da se pretesajo njegove stvari, bodi si da je samo neudeležen poslušalec. Kedor bi se morebiti razžaljenega čutil, ko se mu resnica pové, njega ni škoda.

V preteklem letu se nam je poslalo mnogo takih pesniških poskušenj, té naj pridejo sedaj najprej na versto, in to kakor slučaj nanese

1.

V. Sl. Uvodne besede niso slabe: „Gospod S.! — Mislim da ne bode škodilo, ako se kaki četert ure s tem smetjem jezite, katero Vam pošljem“. Ta človek ima, kakor kaže, hudobno serce, a tudi jezik njegov ni mnogo prida. — Brez šale! Ali je treba človeku, ko mu pride kaj takega pred oči, še dalje brati? Ko bi ljudje vedeli, kako hitro se človek spozná že iz prvih verstíc svojega pisma, bili bi morda bolj previdni. Skoraj neverjetno je, kaki dopisi nam dohajajo iz mile naše domovine! Da nas nihé krivo ne umé! Tu ne govorimo morebiti o „etikéti“; prazno etiketo zaničuje vsak pameten človek, vsaj zahteva je ne; ali spodobno bodi in dostojno vse kar pišemo, in če tudi pišemo

svojemu čevljarju! — Vendar poglejmo vsaj prvo pesem tega čudnega svetnika; morebiti se vendar motimo.

S o n e t.

Mladenči dragi! Slušajte vam mile
Besede, ki iz serca so gredoče;
Priatelj vam prepevat verste hoče
Ki čez livado bodo se glasile.

Verstice moje da bi vas prosile
Omenjene mladenčem vam sledoče(!)

Zdi se nam, da je to bralcu dovolj, nam tudi!
Križ! Sézimo po drugo; dabi nam prišlo kaj bolj-
šega v roko!

2.

Sr. M. — „Prosim, vzemite naslednjo pesmico
„Zvon“ v natis, ako bodele videli, da je vredna“.
— Izkušnja uči, da pesmi, katere se pošiljajo
uredniku s pristavkom, naj jih natisne, navadno
niso vredne natasa.

Todá berimo:

(Dalje prih.)

Z v o n.

Gospodu hvalna pesem mi doni,
Da z glasom čistim krog naznanja.
Naj narod svetna dela popusti
In njemu kolna svoja klanja!
V nevihti strašni zmaga bliska moč
In tužno se glasi z zvonika,
Kedar napoči komu večna noč
Oznani prihod vam praznika.

To vsaj ni neslano! Perve štiri verstice niso
slabe, samo „kolna“ za „koléna“. to ni že več
„licentia poetica“, to je že posilstvo! Isto tako
zadnja beseda „praznika“ za „práznika“ ne gré,
tako se vendar ne sme ravnati z naglasom. Al
se morebiti res kje v kakem kotu slovenske do-
movine čuje „praznika“? — Druga polovica
pesmi je nejasna; bralcu je treba uganiti, kaj
je hotel pesnik, a pesem ni uganka! — Kaj pa
to? „To sem zložil, se na neko nemško pesem
upiraje“. — Škoda besed!

S.

Slovenski glasnik.

— Vojska na Turškem od leta 1875. do
konca 1878. Za priprosto ljudstvo spisal Jakob
Aleševcec. V Ljubljani 1878. Založil Janez
Giontini.

Namera g. pisatelja je vse hvale vredna. „Ta
knjiga obsega vse, kar se je v štirih letih na
jugu godilo, in ni suh popis bitov, marveč vple-
tene so politične opazke, geografične in etno-
grafične ter kulturne date o važnejih krajih
Bosne in Hercegovine, katere nabrati je stalo
pisatelja veliko truda“. Ta knjiga je pri nas
perva te verste; gospod Aleševcec zna take reči
zares prav „po domače“ pripovedovati. Gospod
založnik je pridal knjižici pet podob; tudi to bi
bilo hvale vredno in knjižici na korist; samo
nekaj: podobe so prav „na debelo“; dobro
vemo, da se za ta denar ne more zahtevati kedó
vé kaj; ali té podobe so vendar malo — pre-
humoristične, sosešno perva! Knjižica se do-
biva za 50 kr., po pošti 55, terdo vezana za
60 kr. pri založniku, gosp. Giontini-ju v Ljub-
ljani.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

G. prof. Fr. E. v G. „Spomini s pota“ nam
niso došli o pravem času; škoda!

Vse oč. gg. pisatelje, kateri nam hočejo kaj
poslati, prosimo, naj to skoraj storé, da nam
bode moči gradivo prav razverstiti.

LISTNICA ODPRAVNIŠTVA.

G. A. V. v P. in dr. Toliko se jih je že do
sedaj oglasilo s prošnjo, naj jim pošljamo list
zastonj, da nam je čisto nemogoče vsem ustreči.
Sploh je vprašanje, je-li vse to „zastonjištvo“
pametna naredba? Imeli smo večkrat priliko
prepričati se, da se ta dobrohotnost časi prav
gerdo zlo rabi

G. V. J—k. Selo pri L. Poslali ste nam
7 gld. 50 kr., torej 2 gld. 50 kr. preveč. Kaj
naj storimo s tem zneskom?

Pervo številko dobodo vsi dosedanji naročniki
Zvonovi; drugo že samo oni, ki se bodo naro-
čili o pravem času.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gold. za vse leto, 250 za pol leta; Napis:
Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrengasse 74.